

- takoe-globalizacia/globalizacia-kultury-amerikanizacia/angloazycnye-slova-v-sovremennom-russkom-azyke-kak-primer-amerikanizacii. – Дата доступа : 02.12.2017.
2. Дивов, О.И. Молодые и сильные выживут / О.И. Дивов – М. : ЭКСМО, 1998. – 608 с.
3. Дьяков, А.И. Словарь англицизмов русского языка [Электронный ресурс] / А.И. Дьяков. – Режим доступа : <http://anglicismdictionary.dishman.ru>. – Дата доступа : 02.12.2017.
4. Лисицина, С.Г. Заимствование англицизмов в русском языке / С.Г. Лисицина // Молодой ученый. [Электронный ресурс] – 2014. – №1. – С. 674-675. – Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/60/8712/>. – Дата доступа: 02.12.2017.
5. Ожегов, С.И. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / С.И. Ожегов. – 4-е изд. – М. : Высшая школа, 1993. – 944 с.

## **АСАБЛІВАСЦІ ПЕРАКЛАДУ РЭАЛІЙ З БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ НА АНГЛІЙСКУЮ (НА МАТЭРЫЯЛІЕ АПОВЕСЦІ У. КАРАТКЕВИЧА «ДЗІКАЕ ПАЛЯВАННЕ КАРАЛЯ СТАХА»)**

*А.В. Пракопчык, Н.І. Тананушка (1 курс)  
Навуковы кіраўнік – В.М. Шкрабо, выкладчык  
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт  
Мінск, Беларусь*

Мастацкі пераклад – асаблівы напрамак перакладчыцкай дзейнасці, які ўяўляе сабой пісьмовае пералажэнне мастацкага твора з мовы арыгінала на якую-небудзь іншую мову. Асноўныя складанасці мастацкага перакладу звязаны не толькі з перадачай асноўнай думкі, тэмы і сэнсу твора, але і захаваннем і ўзнаўленнем унікальнага стылю аўтара, атмасферы і настрою, гумару і характару, а таксама эстэтыкі разнастайнасці маўленчых сродкаў і лексічных асаблівасцяў.

На думку майстроў перакладу, спецыяліст у гэтай галіне не можа абмяжоўвацца толькі веданнем мовы, бо ён таксама павінны прасякнуцца ідэйным і духоўным зместам твора, яго “начынкай”: думкамі, настроем, кантэкстам і падтэкстам, канкрэтыкай. Перакладчык таксама абавязаны адэкватна перадаць вобразную сістэму твора і спецыфіку аўтарскага стылю. У мастацкай літаратуры звычайна выкарыстоўваюцца сродкі першаснай выразнасці, аснованыя на разуменні чытачом рэчаіснасці праз асацыяцыю слова і рэчаіснасці, а таксама сродкі другаснай выразнасці, г.з. пераасэнсаванне першасных значэнняў слоў [4].

Да сродкаў другаснай выразнасці адносяць: метафары, персаніфікацыі, сінекдахі і г.д. Як правіла, мастацкія тэксты таксама

змешчаюць у сабе вялікую колькасць слоў-рэалій. Менавіта спецыфіку перакладу рэалій мы даследавалі ў нашай рабоце. Рэаліямі называюць лексемы, якія абазначаюць прадметы і з'явы матэрыяльнай культуры, этнацыянальныя асаблівасці, звычаі, абрады, а таксама гістарычныя факты ці працэсы. Іх адносяць да безэквівалентнай лексікі. Тэорыя, прысвечаная праблемам перакладазнаўства, у прыватнасці, праблеме перакладу слоў-рэалій, у работах Л.С. Бархударова Я.І. Рэцкера, С.І. Улахава, С.П. Флорына, А.В. Фёдарова, адмаўляла магчымасць стварэння такога пераклада, які б можна было назваць паўнавартасным, бо дакладна перадаць безэквівалентную лексіку на іншую мову даволі складана з прычыны адсутнасці прамых эквівалентаў, наяўнасці культурных і іншых адрозненняў. Аднак гэтая тэорыя была абвергнута натуральнай перакладчыцкай практыкай, якая даказала, што паспяховы пераклад залежыць ад разумовых здольнасцяў перакладчыка, а іменна: яго адукаванасці, шырокага слоўнікавага запasu, пачуцця густу і наяўнасці фантазіі, здольнасці падбіраць эквіваленты і карыстацца тэматычнымі даведнікамі. Знаёмства з культурай краіны аўтара арыгінала і носьбітаў мовы таксама адыгрывае важную ролю ў напісанні адэкватнага перакладу.

Мы прааналізавалі пераклад трыццаці пяці рэалій у аповесці У. Караткевіча «Дзікае паляванне караля Стаха» і высветлілі, што: з дапамогай **прыпадабняльнага метаду** было перакладзена 8 адзінак рэалій, або 23% з агульнай колькасці. Адна лексема, а іменна «*конкі*», была перакладзена памылкова. Мы мяркуем, што аўтар перакладу не знаёмы з гістарызмам «*конка*», што азначае: 'Гарадская рэйкавая дарога, па якой хадзілі вагоны на коннай цязе да з'яўлення трамвая, вагон такой дарогі'[3]. Па напісанню форма множнага лліку ад «*конка*» падобна да слова «*коньки*» ў рускай мове, што і збіла з панталыку аўтара перакладу. Было б дарэчным выправіць *skates* на *horse-drawn railways*.

Мы таксама заўважылі, што большая частка рэалій, якія абазначаюць адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі, адзінкі меры і даўжыні, саслоўі, была перакладзена з дапамогай прыпадабняльнага метаду.

Найменні тытулаў і саслоўяў Мэры Мінц перадала на англійскую мову з дапамогай **гіпанімічнага перакладу**, што складае каля 9% ад агульнай колькасці. Напрыклад: «*Не ведаю, ці трэба апісваць гэты шляхецкі з'езд?*» [1], што мае наступны выгляд на англійскай мове: '*I do not know whether this gathering of the gentry is worth describing*' [5]. Гэты метада, магчыма, недастаткова выразна перадае асаблівасці грамадска-палітычнага ладу на тэрыторыі Беларусі, але значна спрашчае ўспрыманне твора.

**Калька** была выкарыстана 8 разоў або ў 23% выпадкаў. Збольшага, гэта найменні грашовых адзінак («*дзесяць чырвоненькіх*» у складзе метаніміі) і тапонімаў, напрыклад: *Сорак Татар* [1] – ‘*Forty Tatars*’ [5], *Дубрава* – ‘*Oakland*’ [5], *вавёрки* – ‘*squirrels*’ [5]. Мы лічым, што тапонімы ў гэтым выпадку сапраўды патрабуюць перакладу з дапамогай калькавання, бо яны ствараюць дакладныя прасторавыя арыенціры, якія дапамагаюць апісаць месца дзеяння, што вельмі важна для перадачы атмасферы аповесці.

Пры перакладзе страў, напояў была ўжыта **паўкалька** (у 14% перакладзеных рэалій), што з’яўляецца неабходным з прычыны ўнікальнасці беларускай кухні. Шкада толькі, што большасць страў перакладзена з памылкамі, якія сведчаць пра тое, што аўтар не знаёмы з рэцэптурай гэтых страў і, магчыма, карыстаецца рускамоўным перакладам аповесці. Гэта добра прагледжваецца на прыкладзе слова «*калдуны*», якое аўтар перакладу транслітэравала як ‘*kuldoons*’ з дадатковым апісаннем: ‘*those delicious baked potato pancakes stuffed with meat and cheese*’. Беларус адразу заўважыць тут памылку, бо хто ж дадае *cheese* у традыцыйныя калдуны? Але азнаёміўшыся з рускім перакладам «Дзікага палявання караля Стаха», мы ўбачылі, што ў спасылцы да слова «*калдуны*» даецца наступнае апісанне гэтай стравы па-руску: «*Национальное блюдо из тертого картофеля и крутого теста. Наполняются сырым рубленным мясом с грибами и приправами*» [2]. Прычына такой памылкі адразу стае відавочнай.

Звароткі перакладчыца перакладала з дапамогай **кантэкстуальнага метаду**: «*Мы падарожныя, цётхна, пусціце*» [1]. – ‘*We’re travellers, dear lady, let us in*’ [5]; «Бабуля, – узмаліўся я» [1] – ‘*My dear lady, – I begged*’ [5]. У гэтых выпадках перадаецца сэнс, але губляецца эмацыянальная афарбоўка сказаў. Астатнія спосабы перакладу маюць паасобныя выпадкі.

Аналіз трох дзясяткаў рэалій дапамог зразумець нам, якія ж рэаліі выклікаюць найбольшыя цяжкасці пры перакладзе на замежную мову, а іменна: этнаграфічныя рэаліі, якія абазначаюць стравы і напоі, а таксама гістарызмы. На жаль, гэтыя праблемы абумоўлены тым, што твор не перакладаўся з беларускай мовы. У гэтым і спецыфіка перакладу мастацкіх твораў беларускіх аўтараў – перакладчыкі карыстаюцца ўжо існуючым перакладам на рускую мову, менавіта таму нацыянальны каларыт перадаецца недастаткова выразна.

Такім чынам, адзначым, што нельга недаацэньваць значнасць рэалій пры перакладзе мастацкага тэксту, паколькі яны з’яўляюцца неад’емнай часткай культуры кожнага народа. Няправільная перадача такіх моўных элементаў прыводзіць да скажэння нацыянальных асаблівасцей твора,

страты яго каларыту, што ў сваю чаргу можа прывесці да няправільнага ўспрымання беларускай культуры носьбітамі іншых моў.

#### ЛІТАРАТУРА

1. Караткевіч, У.С. Дзікае паляванне караля Стаха [Электронны рэсурс] / У.С. Караткевіч. – Рэжым доступу : [http://knihi.com/Uladzimir\\_Karatkevich/Dzikaje\\_palavannie\\_karala\\_Stacha.html](http://knihi.com/Uladzimir_Karatkevich/Dzikaje_palavannie_karala_Stacha.html). – Дата доступу : 01.12.2017.
2. Короткевич, В. Дикая охота короля Стаха : повесть / В. Короткевич; авториз. пер. с бел. яз. В. Щедриной. – Минск: Юнацтва, 1983. – С. 3–175.
3. Скарник – толковый онлайн-словарь белорусского языка [Электронны рэсурс]. – Режим доступа: <http://www.skarnik.by/>. – Дата доступа: 01.12.2017.
4. Чарота, І.А. Тэорыя і практыка мастацкага перакладу : дапам. для студэнтаў філал. фак., якія навуч. па спец. 1-21 05 01 «Беларуская філалогія (па накірунках)», 1-21 05 04 «Славянская філалогія», 1-21 06 01 «Сучасныя замежныя мовы (па накірунках)» / І.А. Чарота. – Мінск : БДУ, 2011. – 124 с.
5. Karatkievich, U.S. KingStachswildhunt [Электронны рэсурс] / U.S. Karatkievich. – Рэжым доступу : [http://knihi.com/Uladzimir\\_Karatkevich/King\\_Stachs\\_Wild\\_Hunt-en.html](http://knihi.com/Uladzimir_Karatkevich/King_Stachs_Wild_Hunt-en.html). – Дата доступу : 01.12.2017.

#### ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В ТЕКСТАХ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ

*Т.В. Хоменчук (3 курс)*

*Научный руководитель – О.В. Занковец, ст. преподаватель  
Белорусский государственный университет  
Минск, Беларусь*

Основной задачей текстов общественно-политической тематики является сообщение реципиенту информации о каких-либо событиях или проблемах. Несмотря на это, для них характерно наличие выразительно-образных средств, таких как сравнения, метафоры, идиомы, элементы юмора, сарказма и иронии и т.д. Особую роль в текстах общественно-политической направленности играют фразеологизмы, или фразеологические единицы (ФЕ), как литературные, так разговорные и просторечные. Основная функция ФЕ – придание текстам экспрессивности и оказание определенного эмоционального воздействия на читателя.

Фразеологические словосочетания представляют собой более или менее устойчивые лексические сочетания, компоненты которых семантически тесно взаимосвязаны, значение которых определяется из целого выражения, а не из составляющих его компонентов [4, с. 71].

В зависимости от способа перевода на русский язык в переводных текстах общественно-политической направленности выделяют четыре основные группы фразеологических единиц: